

Det holdbare samfund

Danmarks vej i det 21. århundrede

Regeringen, Februar 2000

Det holdbare samfund

Danmarks vej i det 21. århundrede

Tid til nye skridt

- * Det gælder sammenholdet og samhørigheden
- * Det gælder kvaliteten

Regeringen, Februar 2000

Det holdbare samfund Danmarks vej i det 21. århundrede

Tid til nye skridt

Gennem 7 år er skabt et stabilt grundlag for den videre udvikling af det danske velfærdssamfund.

Det har været det allervigtigste mål at bekæmpe den alt for store arbejdsløshed. Det er lykkedes. Danmark er kommet længere ad vejen til fuld beskæftigelse end nogen havde troet muligt. Og vi er kommet længere end mange andre lande.

Høj beskæftigelse er gået hånd i hånd med meget bedre orden i finanserne og stærk indsats for et bedre miljø. Vi er kommet i gang med at betale af på gammel gæld – både i penge og i miljøbelastning.

Levestandarden i Danmark er løftet betydeligt, og de allerfleste har fået del i fremgangen. En stor del af den samlede velstand er – gennem samarbejde mellem kommuner, amter og stat - brugt til at forbedre dækningen og øge kvaliteten af velfærdssamfundets kerneydelser inden for sundhed og uddannelse, ældreomsorg og børnepasning.

I de seneste 2 år er der taget fat på de væsentligste initiativer, som blev forudset i regeringsgrundlaget "Godt på vej" fra marts 1998.

Nu er det tid til at overveje de næste skridt.

Derfor formuleres her de grundlæggende holdninger og værdier, som vi mener skal præge det danske samfunds videre udvikling.

Det er vigtigt netop nu at opstille nogle pejlemærker:

Når regeringsgrundlaget – som forudsat for to år siden – skal suppleres og udbygges, så vil regeringen sætte fokus på arbejdet for at højne kvaliteten af velfærdssamfundets kerneydelser.

* * * *

Dialog og deltagelse - fælles arbejde, fælles resultat

Men de konkrete initiativer skal formes gennem en dialog, hvor alle har mulighed for at være med.

Regeringen ønsker at sætte en ny dagsorden for dialogen i hele samfundet - med det formål at udvikle et partnerskab for et velfærdssamfund med høj kvalitet, som alle føler et medansvar for.

Der skal vælges fra og vælges til. Hvis alle skal have alting, så risikerer vi, at de, der virkelig har behov, ikke får den omsorg, de har brug for.

Vi inviterer alle til en åben og forpligtende samtale om de kommende års nødvendige prioriteringer og praktiske løsninger.

Ikke mindst vil vi gerne i dialog med dem, der har praktisk erfaring om, hvordan vi gør de bedste valg.

Den nye dialog åbnes med fire høringer om velfærdens kerneområder:

Ældreomsorg, sundhed, familie/skole og det rummelige arbejdsmarked.

Den første af de fire indledende høringer afholdes 2. marts i København og de tre øvrige andre steder i landet i løbet af foråret 2000.

Det er vort håb, at de centrale initiativer i de kommende måneder vil blive fulgt op af et meget stort antal lokale høringer og møder om velfærdens kerneområder ude på de enkelte arbejdspladser, i kommuner og institutioner, i faglige organisationer og interessegrupper, i de politiske partier og i den enkelte familie.

Kun derved kan vi sikre engagementet og det fælles ansvar på alle niveauer i samfundet. Kun derved opnår vi dét sammenhold, der gør velfærdsmodellen robust og langtidsholdbar.

* * * *

I Danmark i en ny og åben verden

Som selvstændig nation

Det er danskerne, der bestemmer i hvilken retning vores samfund skal udvikle sig. Hvis vi træffer de rigtige beslutninger, kan vi bevare høj beskæftigelse og udvikle det danske velfærdssamfunds kvalitet under nye og ændrede ydre vilkår.

Danmarks sikkerhed og velstand bygger på internationalt samarbejde og samhandel.

Vi skal med styrke og kraft deltage i det internationale samarbejde, samtidig med at vi værner om de fundamentale værdier i vort eget samfund. Det forudsætter en stærk økonomi med konkurrencedygtige virksomheder og veluddannede og motiverede medarbejdere.

Mange er - ligesom de fleste virksomheder, organisationer og interessegrupper - parate til et nyt årtusinde, hvor teknologien skaber nye muligheder og bringer os tættere sammen på tværs af landegrænser. Men der er også mange, der frygter, at udviklingen er en trussel mod deres tryghed, og at forandringerne vil føre til splittelse og større ulighed.

Som et helt samfund

Regeringen vil gennem dialog med alle søge at bygge bro mellem dem, der har tro på fremtiden og dem, der er i tvivl og frygter for, hvad den vil bringe.

Vi vil gå i spidsen med at formulere de reelle og overbevisende svar på, hvordan Danmark i en åben verden kan være et samfund, hvor der er brug for alle og tryghed for alle.

Vi vil bekæmpe de kræfter, der skaber ny social ulighed, utryghed og følelse af magtesløshed.

En grundbetingelse for velfærd for alle er, at markedskræfterne har modspil fra stærke, demokratiske samfundsinstitutioner i det enkelte land og et stærkt, forpligtende internationalt samarbejde, der aftaler fælles internationale regler.

Som kvalitetssamfund

Samfundets institutioner og regler er til for at skærme og styrke det enkelte menneske - ikke for systemernes egen skyld.

Regeringen vil gå i spidsen for at give plads overalt i det offentlige for "skæve" ideer og tanker. Utraditionelle løsninger, der gør op med system - og vanetænkning. Beslutningstagere, ledere og medarbejdere i det offentlige skal lytte til borgerne, rette fejl og mangler og lære af de mange gode eksempler, der skaber bedre løsninger med kvalitet i hverdagen.

De mange organisationer og frivillige foreninger, der har en stor del af æren for velfærdssamfundets opbygning, har også et stort ansvar for at frigøre menneskers idé - og virkelyst.

Som aktiv international partner

Også internationalt skal Danmark til stadighed være i spidsen for at udbrede respekten for menneskerettigheder og bekæmpe diskrimination og fremmedhad. Være med forrest i arbejdet for en bæredygtig global udvikling med mere retfærdig fordeling af goderne og et stærkere værn om miljøet.

De værdier, Danmark står for, kan også blive de værdier, det 21. århundredes Europa kan udvikles efter. Europas udvikling handler om andet og mere end marked, økonomi og sikkerhedspolitik. Europas fremtid skal i høj grad bygge på en fælles forståelse af nogle grundlæggende værdier og på en stærk bæredygtighed. Her har Danmark stærke forudsætninger for at sætte præg og gøre en forskel. Vi skal være med i forreste række for at sikre udvidelsen af samarbejdet til de nye demokratier i Øst- og Centraleuropa.

Indflydelse kræver deltagelse. Danmark skal derfor deltage aktivt i EU-samarbejdet. Det er i vores interesse, at det europæiske samarbejde holdes sammen af fælles regler og stærke rammer om markedsøkonomien. Vi skal bruge vores indflydelse til gavn for et miljøsamarbejde over grænserne. Vi skal skabe modvægt til multinationale koncerner og kapitalgruppers magt. Vi skal kæmpe for de grundlæggende rettigheder. Vi skal fortsat udvikle og styrke det europæiske samarbejde for en højere samlet beskæftigelse i Europa. Vi skal bruge fællesskabet til at bekæmpe organiseret kriminalitet, til at skabe fred og løse konflikter mellem stater i denne del af verden.

Danmark har med stor succes deltaget i en fælles indsats for en økonomisk politik med lav inflation, sunde statsfinanser og en holdbar indsats mod ledigheden. Denne politik skal fastholdes.

Og netop derfor er det i vort lands interesse at sige ja til Euroen. Det er vores forsikring mod at blive væltet omkuld af valutaspækulationer.

Det er vores bedste værn for det velfærdssamfund, som vi sammen skal bygge videre på.

II De danske værdier: Sammenhold og samhørighed

Vi ønsker et Danmark, hvor der værnes om de grundlæggende frihedsbegreber, og hvor alle har mulighed for en aktiv og tryk tilværelse uanset alder, køn, social baggrund og etnisk oprindelse. Et samfund, hvor flere bruger deres ret til at deltage i demokratiet på alle planer.

I det nye velfærdssamfund skal den enkelte have både ret til og mulighed for at tage ansvar og stille krav om kvalitet i hverdagen. Det kræver politisk vilje og gode samfundsmæssige rammer, der giver mennesker i alle aldersgrupper og i alle sociale lag overskud til omsorg, samvær og kreativitet, så det ikke er egoismen, der fremmes, men det er samarbejde og samhørighed, der styrkes.

Regeringens værdigrundlag for det holdbare samfund kan sammenfattes i fire punkter:

- Tryghed og social ansvarlighed
- Udvikling og økonomisk styrke
- Udfoldelse og medmenneskelighed
- Miljømæssig bæredygtighed

Det er helt afgørende for et holdbart dansk samfund i en ny international verden, at vi i et bredt fællesskab fortsætter arbejdet for fremskridt på alle 4 områder. Holdbarheden i de kommende års udvikling for Danmark opnås ved, at trygheden, den sociale ansvarlighed, miljøet og økonomien samlet og samtidig er i orden.

De 4 pejlemærker for det politiske arbejde indeholder:

***Tryghed og social ansvarlighed**

Tryghed og forandring skal hænge sammen.

Kvaliteten i velfærdssamfundets kerneydelser skal udbygges og forstærkes: Med en ældreomsorg, der sikrer en særlig indsats for de svage ældre. Med sygehuse, der giver god og hurtig behandling. Med gode vilkår for familien og høj kvalitet af undervisningen i folkeskolen. Med et arbejdsmarked, der giver rum og plads til flere, hvor virksomhedernes sociale ansvar styrkes, både over for deres egne ansatte og over for de mennesker, der har mistet eller endnu ikke fået fodfæste på arbejdsmarkedet.

***Udviklingen og økonomisk styrke**

Målet er fortsat en solid økonomi, stærk konkurrenceevne, høj opsparring og fortsat tilbagebetaling af gæld. Blandt midlerne er en helt ny erhvervspolitisk strategi, der skal placere danske virksomheder og arbejdspladser stærkt i den internationale vidensøkonomi. Et stærkt erhvervsliv og et holdbart samfund er hinandens forudsætninger. Regeringen lægger op til et fornyet, dynamisk samarbejde mellem erhvervslivet og den offentlige sektor. Regeringen vil om ganske kort tid fremlægge et omfattende udspil hertil.

Midlerne er også en mere sammenhængende uddannelses- og forskningsindsats fulgt op af bedre samarbejde på de enkelte arbejdspladser – offentlige og private.

***Udfoldelse og medmenneskelighed**

Gode muligheder for menneskelig udfoldelse giver større kvalitet i den enkeltes og familiernes liv. Mennesker skal kunne være med og øve indflydelse. Det handler også om gode kvalitetstilbud i fritiden: Om udfoldelse i sport og idræt. Om et aktivt kulturliv med gode oplevelser fra bøger, film, teater og TV.

Hvad er den større velstand værd, hvis den ikke fører til større mulighed for at udfolde sig, skabe sig indhold i tilværelsen og få bedre kvalitet i hverdagen? I det 21. århundrede skal vi prioritere at skabe betingelser for tryghed, samvær og samhørighed.

Menneskeligt overskud og bedre muligheder for udfoldelse er ikke kun et mål, der skal sikres i Danmark. Et Danmark, der bliver stadig rigere må aldrig svigte sine forpligtelser til at bekæmpe nød, fattigdom og krænkelse af menneskerettighederne andre steder i verden.

***Bæredygtighed for miljøet**

Bæredygtig udvikling betyder, at økonomisk fremgang sker uden tilsvarende vækst i forurening, affald og energiforbrug. I overensstemmelse med de fremlagte strategier for energi, kemikalier, trafik og affald vil den konkrete indsats for at bryde båndet mellem økonomisk udvikling og ressourcemæssig belastning blive forstærket.

Det er i de kommende år vigtigt at sikre sunde fødevarer, og der vil blive givet høj prioritet til sammenhængen mellem sundhed og miljø.

Kampen for rig natur og rent vand, luft og jord er ikke mindst en international opgave. Hovedudfordringerne er de truende klimaforandringer, tabet af biologisk mangfoldighed og den uhæmmede brug af farlige kemikalier.

Alle 4 principper

Det er ambitiøst, det ved vi: Men Danmark har større muligheder end mange andre samfund for at gøre fremskridt på alle disse fire områder i de kommende års udvikling.

Vi kan, når vi samarbejder bredt på alle niveauer.

Vi ønsker at aflevere et holdbart samfund til næste generation.

* * * *

III De næste to års arbejde – velfærd skal virke

Orden i økonomien er forudsætningen for et velfærdssamfund, både her og nu og for kommende generationer. Sund økonomi er udtryk for solidaritet med næste generation.

Med den skabte orden i økonomien har vi handlefrihed til fortsat at udvikle velfærdssamfundet.

Regeringen vil især styrke indsatsen for kvaliteten på 4 kerneområder:

- Ældreomsorg
- Sundhed og sygehuse
- Familie og skole
- Det rummelige arbejdsmarked

Disse mål kræver en klar prioritering. Vi vil højne kvaliteten. Det betyder, at der skal vælges fra og vælges til. Ellers risikerer vi, at de mennesker, der virkelig har behov, ikke får det, de har brug for. Det er ikke den vej, vi vil – hverken når vi tænker på vore ældre, på vore syge, på vore børn, ikke mindst de udsatte børn, og på samhængskraften i vort land. Det kræver et stærkt samarbejde på tværs af alle grupper i samfundet. Det kræver, at vi bruger de gode erfaringer, lærer af hinanden, tænker nyt og er parate til at gribe opgaverne anderledes an.

Ældreomsorg

Vores ældrepolitik skal bygge på værdighed – og den skal skabe tryghed. Kvaliteten skal i højsædet.

Alle ældre i Danmark skal trygt kunne regne med, at de får den nødvendige hjælp og pleje, når de ikke længere kan klare sig selv.

Den enkelte ældre – og de pårørende – skal inddrages og have medansvar for at opgaven løses på bedste måde.

Længst muligt i eget hjem forudsætter, at det så også bliver bedst muligt i eget hjem. Den ældre, der ikke kan klare sig selv, skal derfor trygt kunne regne med den nødvendige hjælp, pleje, omsorg og støtte.

Ældre, der på grund af dårligt helbred må flytte fra deres hidtidige hjem, skal være sikre på den samme omsorg og pleje i ældreboliger og på plejehjem. Også her er nøgleordene respekt og værdighed over for det enkelte menneske.

Regeringen vil i samarbejde med kommunerne arbejde for, at der overalt er god standard og høj kvalitet i den hjælp, omsorg og pleje, der ydes vore ældre.

Vi kan støtte os på en stor stab af medarbejdere, der har nøjagtigt samme mål. Vi skal sikre personale og ledere motivation, uddannelse og organisation, så har alle muligheder for at sætte den ældre i centrum.

Regeringen vil sikre de økonomisk dårligst stillede pensionister en bedre, mere ensartet behandling ud over hele landet: Personlige tillæg skal tildeles ensartet efter behov uanset hvor i landet, pensionisten bor.

Sundhed og sygehus

Vore sygehuse har generelt høj kvalitet, og de allerfleste patienter behandles uden ventetid.

Regeringen vil i tæt samarbejde med amterne udvide og forbedre behandlingsgarantien for livstruende sygdomme.

Også i de kommende år skal sygehusene tilføres ekstra ressourcer. Det skal også ske for at nedbringe ventetider på behandling af udbredte folkesygdomme.

Men forbedring af sygehusvæsnet handler ikke kun om penge. For mange patienter oplever fremmedgørende, usmidig og tidsrøvende behandling. Der er brug for bedre styring og ændring af gamle systemer og vaner, så patienten alle steder kan komme i centrum og servicen være i top.

Folkesundheden – og dermed levealderen - skal forbedres ved en stærkere forebyggende indsats. Kort levetid og dårligt arbejdsmiljø er stadig knyttet direkte til hinanden for samfundets fysisk belastende job. I såvel den offentlige som den private sektor. Også her skal kvalitetsarbejdet forstærkes – Regeringen har igangsat en handlingsplan herfor.

Familie og skole

Familierne skal have de bedste betingelser for at give børnene en god start.

Samfundets investering i forhold til børnefamilier og folkeskole skal være en sammenhængende indsats for at give alle børn styrke, kundskab og kompetence til at klare sig i et samfund med store krav, stærke forandringer og vældige muligheder. Ikke mindst skal der gøres en særlig indsats for at bryde den negative sociale arv.

Familieliv og arbejdsliv hænger sammen. Forældrene skal kunne regne med, at fællesskabet giver børnepasningstilbud i nødvendigt omfang og af god kvalitet.

Folkeskolen skal styrke det enkelte barns muligheder. Skolen skal ruste alle børn til at finde vej i det 21. århundredes vidensrevolution. Det stiller store krav til pædagogik, undervisningen, de fysiske rammer, undervisningsmaterialerne og anvendelse af IT. Det er vores fælles ansvar at tilvejebringe de nødvendige rammer herfor. Det er i denne forbindelse afgørende, at der sker en fortsættelse af samarbejdet mellem kommunerne og lærerne om kvalitetsudviklingen i skolen.

Et rummeligt arbejdsmarked

Der skal være plads til alle på vore arbejdspladser. Vi har brug for alle. Det handler om at ændre holdninger og forandre systemer. Arbejdsgivere og lønmodtagere skal medvirke til denne forandring.

De sidste syv års reformer på arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken har været vigtige forudsætninger for, at beskæftigelsen har været i stærk fremgang og at langtidsledigheden er nedbragt betydeligt.

Det er afgørende, at endnu flere finder fodfæste på det almindelige arbejdsmarked.

Vi har fortsat en stor arbejdsopgave foran os med at integrere flygtninge og indvandrere i arbejdslivet. Regeringens integrationsudspil rummer en lang række konkrete forslag til, hvordan dette kan gøres.

Vi skal udvikle et rummeligt arbejdsmarked, hvor mange flere mennesker med fysiske eller psykiske skavanker kan få mulighed for at bidrage, fordi der er job, som er tilpasset deres særlige forudsætninger og behov.

Arbejdet er igangsat, og regeringen har skabt den fornødne tryghed om ansættelsen i fleksjob.

Sagsbehandlingen til førtidspension skal være langt hurtigere og bedre, og manglende mulighed for at bestride et arbejde skal føre til førtidspension. Mennesker med en ikke ubetydelig arbejdsevne skal sikres ret til at kombinere pension og arbejde.

Vi skal forme en seniorpolitik, hvor arbejdsmarkedet indrettes, så mange flere ældre motiveres til gradvis og senere tilbagetrækning.

Regeringen vil fortsætte trepartsdrøftelser med arbejdsmarkedets parter om forpligtende mål for indsatsen til et mere rummeligt arbejdsmarked. Målet er at få enhver arbejdsplads i Danmark engageret i og føle sig forpligtet til at gøre arbejdspladserne mere rummelige.

* * * *

Uden helhed går det ikke.

Uden samarbejde heller ikke. Det finder vi kun i **fælles** ansvar og deltagelse.

Fremtiden kræver mere fællesskabsfølelse – ikke mindre.

Regeringen vil bygge på sammenhold og samhørighed, så det velfungerende danske samfund klarer sig godt i det 21. århundrede.